

1 Keskustanuorten aluevaaliohjelma 2025

2

3 Johdanto

4 Keskustanuorten tavoitteena on oikeudenmukainen ja rohkeasti uudistuva Suomi, jossa
5 apua saa matalalla kynnyksellä hyvinvointialueilta, oli kyseessä sitten murtunut jalka tai
6 mieli.

7 Tällä hetkellä Suomen väriä määrittää hyvinvointialueiden osalta paljolti keskustan vihreä,
8 mitä haluamme pitää yhä kiinni tuomalla valtuustoihin myös nuoria päättäjiä, jotka ovat kiinni
9 niin tässä päivässä, kuin huomissa. Keskustanuoret haluaa tulevaisuudessakin olla
10 rakentamassa hyvinvointialueita, jotka luovat arjen turvallisuutta jokaisen ihmisen lähelle
11 takaamalla laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut koko Suomeen.

12 Suurena tulevaisuudenhuolena Keskustanuoret näkee hyvinvointialueiden
13 kokonaisrahoitustilanteen, joka uhkaa kaventua valtion taloustilanteen vuoksi.
14 Keskustanuoret muistuttaa, että hyvinvointialueet ovat uusi, vasta vuoden 2023 alusta
15 syntynyt tapa järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelut. Uusi vaihe
16 velvoittaa myös resurssien panostamiseen, jonka vuoksi Keskustanuoret vetoaa myös
17 hyvinvointialueiden kokonaisrahoksesta päättävään valtioon – ensivaiheen resursseilla on
18 merkitystä alueiden tulevaisuudelle, ja merkityksellisen tulevaisuuden luominen vaatii myös
19 nykyisyyden muistamista.

20 Huomisen Suomi vaatii rohkeita päättäjiä, jotka uskaltavat katsoa huomiseen luottamuksella.
21 Keskustanuoret haluaa, että hyvinvointialueilla uskalletaan myös kokeilla uutta ja uudistua
22 sekä tarjota vaihtoehtoja jo olemassa olevien vaihtoehtojen lisäksi – se on alueiden etu.

23 Hyvinvointialueiden päätöksentekoon tarvitaan nyt rotia sekä uskoa tulevaan. Talouden alle
24 ei saa unohtaa ihmistä, jonka hätä ja avuntarve on todellinen. Jonojen lyhentämisen rinnalla
25 on uskallettava satsata ennaltaehkäisyyn, jotta entistä raskaammilta palveluilta
26 tulevaisuudessa välttyttäisiin.

27

28 Palo- ja pelastustoiminta

29 Palo- ja pelastustoiminnan palveluissa on kyse akuutista, henkeä uhkaavasta avun
30 tarpeesta.

31 Jokainen minuutti ratkaisee ihmishenkiä pelastaessa, jolloin palveluiden saatavuus ja sijainti
32 ovat avainasemassa. Jokapuolella Suomea on saatava apua inhimillisessä ajassa, oli sitten
33 kyse taajamasta, harvaan asutusta maaseudusta taikka saaristosta.

34 Saumaton yhteistyö ensihoidon, pelastuslaitosten sekä sopimuspalokuntien välillä
35 mahdollistaa oikean hoidontarpeen, nopeasti ja paikallisesti. Erityisesti sopimuspalokunnat
36 ovat maaseudulla sekä harvaan asutuilla alueilla nopein avun tarjoaja, eivätkä
37 Keskustanuoret kannata leikkauksia niiden toiminnan edellytyksiin.

38 Keskustanuoret näkee, että palo- ja pelastustoiminta tulee tunnistaa yhtä merkittävänä
39 osana hyvinvointialueiden toimintaa, kuin sosiaali- ja terveyspalvelut.

40

41 **Sosiaalityö**

42 Onnistuneilla sosiaalipalveluilla pystytään keventämään terveyspalveluiden kuormittunutta
43 taakkaa.

44 Erityisesti sosiaalipalveluissa on mahdollista toteuttaa uusia malleja ja toimintatapoja, muun
45 muassa jalkautumalla hankalasti tavoitettavien ihmisryhmien pariin, sekä etä- ja
46 digimahdollisuudet palveluiden saatavuuden turvaamiseksi. Sosiaalityön tulee kulkea yksilön
47 mukana koko elämän; lapsuudesta ja nuoruudesta aikuisuuteen ja vanhuuteen. Sosiaalityön
48 haasteena on valtava työntekijäpula. Yksityiset palveluntarjoajat ovat välttämätön ratkaisu
49 monilla hyvinvointialueilla, mutta ovat kallis ratkaisu niin yksilölle kuin hyvinvointialueelle.

50 Avoin vuorovaikutus sekä vertaisuuden kokemukset ajavat syrjäytyneessä asemassa olevia
51 henkilöitä takaisin kohti yhteiskuntaa. Kokemusasiantuntijoiden käyttö sekä
52 ryhmätoimintojen lisääminen luovat vaikuttamisen ja kuulluksi tuleminen kokemuksia. On
53 tärkeää, että jokainen asiakas saa vaikuttaa palvelujen toteuttamiseen niin merkittävässä
54 määrin kuin mahdollista. Jokaisessa kontaktitilanteessa on otettava huomioon asiakkaan
55 toiveet ja persoonallisuus. Henkilökemiat pelaavat isoa roolia silloin, kun työstetään
56 elämänmittaisia suuntaviivoja. Siksi jatkumo positiivisissa hoitosuhteissa ja työntekijöiden
57 vaihtomahdollisuus matalalla kynnyksellä ahdistavaksi koetuissa hoitosuhteissa ovat
58 ensiarvoisen tärkeitä.

59 Korkeakuluisen sijaishuollon tarpeen vähentämiseksi varhaisen puuttumisen periaate on
60 laitettava käytäntöön niin, että mahdollisimman moni tukea tarvitseva perhe saisi apua arjen
61 haasteisiin, jolloin eskaloituminen huostaanoton tarpeeksi estyisi monin paikoin.

62

63 **Terveyspalvelut**

64 Keskustanuoret näkee tärkeänä, että kun apua tarvitaan, sitä on myös saatavilla oikea-
65 aikaisesti ja oikeassa paikassa.

66 Mikäli ongelmat pitkittyvät, ne usein pahenevat ja jopa kroonistuvat. Hyvinvointialueen
67 palvelut ja hoitoketjut täytyy koota yhteen saumattomaksi kokonaisuudeksi, jotta ihminen saa
68 oikeanlaiset palvelut oikeaan aikaan ja oikealla terveydenhuollon tasolla. Oikea-aikainen
69 hoito vähentää terveydenhoidon kokonaiskuormitusta ja saa siten luotua myös
70 kustannussäästöä.

71 Keskustanuorille on tärkeää, että tulevaisuudessa sosiaali- ja terveyspalveluissa otetaan
72 huomioon ihmisen koko elämäntilanne. Tämä edellyttää saumatonta yhteistyötä eri
73 toimijoiden kesken, myös hyvinvointialueiden, kuntien ja oppilaitosten välillä.

74 Myös digitaaliset palvelut voivat parantaa ja nopeuttaa hoitoa, vaikka eivät kaikissa
75 tilanteissa korvaa kasvokkaista kohtaamista. Keskustanuoret tunnistaa todellisuuden, jossa
76 yhä useampi nuori asuu monipaikkaisesti esimerkiksi kahdella paikkakunnalla vaikkapa työ-

77 opiskelu- tai perhesuhteiden vuoksi – hyvinvointialueiden on tunnistettava, että palveluille voi
78 olla tarve myös aluerajan ylitse.

79 Suomessa merkittävää ennaltaehkäisevää työtä tekevät julkisten ja yksityisten
80 terveyspalveluiden lisäksi myös lukuisat järjestöt ja säätiöt. Keskustanuoret näkee, että
81 tämän työn arvo tulee nähdä yhä merkityksellisempänä yhteiskunnallisesti tuomalla
82 hyvinvointialueiden hoitoketjuun mukaan myös yhä vahvemmassa roolissa nämä tahot.

83 Jokaisella hyvinvointialueella on tarjottava alle 25-vuotiaille sekä opiskelijoille mahdollisuus
84 maksuttomaan ehkäisyyn. Todistetusti maksuttomalla ehkäisyllä voidaan tehokkaasti
85 ehkäistä sukupuolitautien leviämistä sekä ei-toivottuja raskauksia ja abortteja. Keskeinen
86 seikka ehkäisyneuvonnassa on tieto palveluista, palveluihin pääsy sekä palveluiden
87 saatavuus. Seksuaaliterveys on jokaisen oikeus.

88 Keskustanuoret korostaa, että työssään viihtyvä henkilöstö on edellytys laadukkaasti
89 toteutuville palveluille. Hyvinvointialueilla on panostettava työhyvinvoinnin johtamiseen, ja
90 tunnistettava erilaisten ihmisten johtamisen tarpeet. Työ on usealle ihmiselle arjen
91 perusyksikkö, jossa haluaa myös onnistua sekä menestyä - mahdollisuus edetä työuralla on
92 usealle merkittävä kannustin pysyä työssään. Kannustava työyhteisö, jossa tunnistetaan
93 erilaiset elämänvaiheet sekä urahaaveet on edellytys hyvinvoivalle työntekijälle.

94 Keskustanuoret tunnistaa hyvinvointialueiden mahdolliset saatavuushaasteet
95 terveydenhuollon osajien keskuudessa. Keskustanuoret näkee tarpeen niin lyhytaikaisiin
96 kuin pitkäaikaisiin toimiin, jotka lievittävät vakavaa henkilöstöpulan tilannetta. Ratkaisuihin
97 voi toimia esimerkiksi koulutuspaikkojen lisääminen pula-aloilla, houkuttelevuuden
98 lisääminen ja työperäisen maahanmuuton kasvattaminen. Merkityksellistä on myös arvioida
99 mahdollisuuksia ohjata ammattilaisten työaikaa yhä enemmän konkreettiseen asiakastyöhön
100 ja vähemmän hallinnollisiin tehtäviin.

101

102 **Mielenterveys- ja päihdepalvelut**

103 Nuorten mielenterveyskriisi on tikittävä aikapommi, joka voidaan ratkaista, mikäli ympäri
104 Suomen aluevaltuustoista löytyy asian suhteen oikea tahtotila ja osaamista.

105 Keskustanuorille jokainen mieli on arvokas - mielenterveysongelmiin sairastuminen on paitsi
106 ihmisen inhimillinen tragedia, myös yhteiskunnallinen ongelma, joka pitää tuoda näkyväksi
107 ratkaisuhakuisesti. Mielenterveysongelmista on tulossa kovaa vauhtia mittaamattoman kallis
108 haaste Suomelle, niin inhimillisesti kuin taloudellistikin. Korulauseet juhlapuheissa eivät enää
109 riitä - on korkea aika paneutua nuorten mielenterveysasioihin tehokkaasti.

110 Ennaltaehkäisevyys on avainasemassa, kun puhumme siitä, kuinka mielenterveysongelmia
111 voitaisiin ehkäistä. Valtakunnallinen projekti tai muutamalla hyvinvointialueella toteutettava
112 pilotti toisi näkyväksi sen, kuinka yleisiä mielenterveysongelmat ovat, sillä noin 20–25
113 prosenttia nuorista kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä. Keskustanuoret näkee, että
114 tähän voisi ottaa oppia esimerkiksi vuosien 1972-1997 aikana toteutetusta Pohjois-
115 Karjala-projektista, ja sen erinomaisista tuloksista. Mielenterveyden edistäminen on
116 yhteiskunnallisesti kansanterveysteko ja henkilökohtaisesti mahdollinen pelastus.

117 Nuorten pahaan oloon pitäisi puuttua jo alkumetreillä ja pyrkiä purkamaan taustalla olevia
118 rakenteita kuten lapsiperheköyhyyttä, sekä syrjäytymisen uhkaa. Oikea-aikainen
119 puuttuminen mielenterveyden ongelmiin tuo myös yhteiskunnallisesti kustannussäästöjä -
120 kun toimivat keinot ongelmiin löydetään, on mahdollisuus pysyä kiinni elämässä sekä
121 arjessa, eikä tippua suojaverkkojen läpi.

122

123 Suurin osa ihmisistä kohtaa ennen aikuistumistaan kuormittavia kokemuksia, osa lukuisia.
124 Kaikki eivät tarvitse mielenterveyteen ammattilaisen apua, mutta osa voi sairastua vakavasti
125 ja tällöin nopea apu on tarpeen. Yleisimmät sairaudet nuorten aikuisten työkyvyttömyyden
126 taustalla ovat masennushäiriöt ja psykoottiset häiriöt sekä kaksisuuntainen mielialahäiriö.
127 Näin ollen mietimme usein, että miten yksilöä voitaisiin auttaa, tukea ja valmentaa. Sen
128 sijaan yhteiskunnallisesti voisimme myös miettiä, mitä voitaisiin tehdä, ettei mielenterveys ei
129 menisi alun perinkään rikki. Nuorten mahdollisuudet selviytyä opintojen ja työelämän
130 haasteista paranevat, jos haitallisten kokemusten kasaantuminen pystytään ehkäisemään ja
131 suojaavia tekijöitä vahvistamaan - näitä suojaavia tekijöitä on muun muassa riittävä
132 toimeentulo, nuorten mahdollisuus vaikuttaa sekä hyvät ihmissuhteet. Näin ollen
133 yhteiskunnallisesti on pyrittävä turvaamaan nuorten jaksaminen arjessa mahdollistamalla
134 esimerkiksi monipuoliset harrastusmahdollisuudet, riittävä toimeentulo, unohtamatta nuorten
135 aitoa mukaanottamista heitä koskevissa yhteiskunnallisista päätöksistä.

136

137 **Osallisuus**

138 Keskustanuoret näkee, että ihanteellisessa yhteiskunnassa päätöksenteko tapahtuu lähellä
139 ihmistä.

140 Kaiken päätöksenteon keskiöön asetetaan ihmisyyys – ennen kaikkea toimivan demokratian
141 edellytyksenä on, että kansalaiset näkevät arvon osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen
142 kehittämiseen. Keskustanuoret näkee toteutetun sote-uudistuksen ja hyvinvointialueet
143 askeleena kohti laajempaa kansanvaltaista maakuntahallintoa. Ihmiset ovat oman elämänsä
144 ja elinympäristönsä parhaita asiantuntijoita. Siksi haluamme, että tulevaisuudessa 15-
145 vuotiaat saavat äänestää ja asettua ehdolle maakuntien valtuustoihin.

146 Keskustanuoret näkee, että nuorisovaltuuston edustajalle tai edustajille on annettava puhe-
147 ja läsnäolo-oikeus jokaiseen hyvinvointialueen toimielimeen sekä oma budjetti, jolla toteuttaa
148 nuorille tärkeitä hankkeita ja vahvistaa nuorten osallisuutta. Toimiva demokratia ottaa
149 mukaansa kaiken ikäiset. Nuoret ovat oman elämänsä asiantuntijoita, ja siksi on tärkeää,
150 että nuoret itse pääsevät vaikuttamaan heitä koskeviin päätöksiin ja palveluihin.

151 Keskustanuoret näkee, että osallisuuteen panostaminen on investointi, joka kannattaa tässä
152 hetkessä tulevaisuustekona. Merkityksellinen osallistumisen kokemus kiinnittää nuoria
153 vahvemmin alueelleen ja siten lisää alueen elinvoimaa monialaisten keinojen voimin.

154 Vammaisneuvostot ovat tärkeitä asiantuntijaelimiä, joiden vaikuttavuuden ja osallisuuden
155 kanssa on monella alueella paljon parannettavaa. Iso osa hyvinvointialuiden valtuutetuista ei
156 tunne vammaisten asioita, esteettömyyttä tai YK:n vammaisoikeuksien sopimusta
157 perustaviltakaan osin, ja tavan kansalaisen tietoisuus erilaisista toimintarajoitteista on
158 keskimäärin heikkoa. Onkin välttämätöntä tarjota vammaisneuvostojen jäsenille aito
159 mahdollisuus päättää sen toimialueille kuuluvista asioista sekä jalkautua ihmisten pariin
160 tuomaan tietoa toimialastaan kuten valtuutetutkin ryhmätukien turvin voivat tehdä.